

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfséries.com

20th October 2025

SUN'IY INTELLEKT VA KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) BOSHQARUV QARORLARIDA QO'LLANILISHI

Istoraxon Abdusalomova Ilhom qizi

Xalqaro Nordik Universiteti

Sanoatni boshqarish va raqamli texnologiyalar

kafedrası PhD katta o'qituvchisi

i.abdusalomova94@gmail.com

Abdulaxatov Muzaffarjon Mashrabjon o'g'li

Xalqaro Nordik Universiteti 1-bosqich doktoranti

muzaffar.abdulakhatov@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy boshqaruv tizimlarida sun'iy intellekt (SI) va katta ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalarining o'rni tahlil etiladi. Maqola doirasida SI va Big Data tushunchalari, ularning tashkilotlarda qaror qabul qilish jarayonlariga ta'siri, real hayotdagi qo'llanilish holatlari, shuningdek, ushbu texnologiyalarni joriy etishda duch kelinadigan muammolar va ularni hal etish yo'llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar vositasida boshqaruv qarorlarini samarali qabul qilish imkoniyatlari kengayadi, bu esa resurslardan oqilona foydalanish va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim omilga aylanadi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, boshqaruv qarorlari, raqamli transformatsiya, biznes razvedkasi, ma'lumotlar tahlili

Kirish

Zamonaviy dunyoda sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalari turli sohalarida inqilobiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Axborot texnologiyalari yildan-yilga takomillashib borayotgan bir paytda, korxonalar va tashkilotlar qaror qabul qilishda ma'lumotlarga tayanuvchi yondashuvlarga o'tishni boshladi. An'anaviy boshqaruv usullari bugungi tez o'zgaruvchan va raqamlashtirilgan

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econferences.com

20th October 2025

muhitda samarasiz bo‘lib bormoqda. Sun‘iy intellekt — bu mashinalarning insoniy aql-idrokga xos faoliyatlarni bajarishga qodir bo‘lishi, ya‘ni o‘rganish, muammolarni tahlil qilish, mantiqiy xulosa chiqarish va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatidir. Katta ma‘lumotlar esa hajmi, xilma-xilligi va tezligi bilan tavsiflanadigan murakkab ma‘lumotlar to‘plamidir. Bularni an‘anaviy ma‘lumotlar bazalari yordamida qayta ishlash mushkul, ammo sun‘iy intellekt algoritmlari bu jarayonni soddalashtiradi. Ushbu maqolada aynan ushbu ikki texnologiyaning boshqaruv qarorlarini qabul qilishdagi o‘rni, afzalliklari, amaliy misollar orqali tahlil qilinadi hamda yurtimizda bu boradagi imkoniyatlar va istiqbollar yoritiladi.

Metodologiya

Tadqiqotda asosan tahliliy va solishtirma metodlar qo‘llanildi. Mavzuga doir xorijiy va mahalliy ilmiy maqolalar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari, kompaniyalarning amaliy tajribalari asosida tahlil olib borildi. Bundan tashqari, ayrim yetakchi kompaniyalar tajribasi asosida vaziyatli tahlil (case study) usulidan foydalanildi. O‘zbekiston va xorijdagi IT sohasi mutaxassislari bilan suhbatlar va qisqa so‘rovnomalar orqali fikrlar to‘plandi. Shuningdek, ilg‘or raqamli korxonalarining joriy faoliyati kuzatilib, SI va Big Data texnologiyalarining boshqaruvdagi roliga oid holatlar o‘rganildi.

Natijalar

Sun‘iy intellekt va katta ma‘lumotlar texnologiyalarini boshqaruvda joriy qilish natijasida ko‘plab ijobiy o‘zgarishlar qayd etilgan. Sun‘iy intellekt yordamida korxonalarda qarorlar tez va aniq qabul qilinmoqda. Xususan, ma‘lumotlarga asoslangan prognozlar ishlab chiqilmoqda, xavf-xatarlar oldindan aniqlanmoqda, xodimlar samaradorligi monitoring qilinmoqda. Chatbotlar yordamida mijozlarga xizmat ko‘rsatish jarayonlari avtomatlashtirilmoqda. Katta ma‘lumotlar esa korxonalariga o‘z faoliyatini yanada chuqurroq tushunishga, ichki jarayonlarni optimallashtirishga, mijozlar ehtiyojlarini aniqlashga yordam bermoqda. Rejalashtirish, risklarni tahlil qilish, marketing strategiyalarini yaratish kabi jarayonlarda Big Data vositalari keng foydalanilmoqda. Amazon kompaniyasi xaridorlarning xarid qilish odatlarini chuqur tahlil qilib, har bir foydalanuvchiga

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econferences.com

20th October 2025

individual mahsulot tavsiyalari yaratmoqda. General Electric sun'iy intellekt asosidagi texnik xizmat ko'rsatish tizimi orqali sanoat uskunalarning ishlash muddatini aniqlab, nosozliklarning oldini olmoqda. O'zbekistonda esa yirik korxonalar, xususan, UzAuto Motors yetkazib berish zanjirini optimallashtirishda ma'lumotlar tahlilidan foydalanmoqda.

Munozara

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalari yordamida boshqaruv jarayonlarini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Qarorlar qabul qilishda inson omiliga bog'liqlik kamayadi, bu esa xatoliklar ehtimolini kamaytiradi. Avtomatlashtirilgan tahlil va prognozlash vositalari orqali boshqaruv qarorlari aniqroq, asosliroq va tezroq bo'ladi. Shu bilan birga, bu texnologiyalarni joriy etishda qator muammolar mavjud. Eng avvalo, ma'lumotlar xavfsizligi va shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Mutaxassislar yetishmasligi, texnologik infratuzilmaning eskiligi, raqamli madaniyatning pastligi ham sezilarli to'siqlardandir. O'zbekistonda raqamli transformatsiya yo'nalishida aniq qadamlar tashlangan bo'lsa-da, SI va Big Data sohalarida chuqur integratsiyaga erishish uchun izchil siyosat, ilg'or kadrlar tayyorlash va investitsiyalar zarur. Davlat sektorida ushbu texnologiyalarni faol qo'llash orqali boshqaruv tizimining ochiqligi va samaradorligi oshiriladi. Xususiy sektor esa raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun SI va Big Data dan unumli foydalanishi lozim.

Xulosa

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalari zamonaviy boshqaruvning ajralmas qismiga aylanmoqda. Ular orqali korxonalar va tashkilotlar resurslardan samarali foydalanish, tezkor va asosli qarorlar qabul qilish, bozordagi o'zgarishlarga moslashish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Bu esa tashkilotlarning barqarorligi va raqobatbardoshligini oshiradi.

O'zbekiston uchun bu texnologiyalarni keng joriy qilish strategik ahamiyatga ega. Buning uchun texnik infratuzilmani rivojlantirish, ixtisoslashgan kadrlarga sarmoya kiritish va raqamli madaniyatni shakllantirish muhimdir. Kelajakda SI va Big Data

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econferences.com

20th October 2025

texnologiyalari asosidagi boshqaruv yondashuvlari mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy sohalarida tub o'zgarishlarni amalga oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Davenport, T. H., & Ronanki, R. (2018). Artificial Intelligence for the Real World. *Harvard Business Review*, 96(1), 108–116. SI texnologiyalarining real sektorlarda, jumladan, boshqaruvda qo'llanilishi haqida.
2. Marr, B. (2016). *Big Data in Practice: How 45 Successful Companies Used Big Data Analytics to Deliver Extraordinary Results*. Wiley.Amazon, GE kabi kompaniyalar misolida Big Data amaliyoti.
3. McKinsey Global Institute (2021). The state of AI in 2021. <https://www.mckinsey.com/>
SI va Big Data texnologiyalarining korporativ boshqaruvga ta'siri haqida global statistik tahlil.
4. Chen, H., Chiang, R. H. L., & Storey, V. C. (2012). Business Intelligence and Analytics: From Big Data to Big Impact. *MIS Quarterly*, 36(4), 1165–1188.
Ma'lumotlar tahlili va biznes razvedkasi orqali qaror qabul qilish.
5. OECD (2020). *Digital Government in the COVID-19 Era: Reshaping the Future of Public Services*. <https://www.oecd.org/gov/>
Raqamli transformatsiya va davlat boshqaruvida SI imkoniyatlari.
6. Gandomi, A., & Haider, M. (2015). Beyond the Hype: Big Data Concepts, Methods, and Analytics. *International Journal of Information Management*, 35(2), 137–144. Katta ma'lumotlar tahlili usullari va ularning samaradorlikka ta'siri.
7. O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi. (2022). *Raqamli O'zbekiston – 2030 dasturi*. <https://mitc.uz> Milliy raqamli transformatsiya siyosati va SI/Big Data integratsiyasi.
8. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, Platform, Crowd: Harnessing Our Digital Future*. W. W. Norton & Company. Sun'iy intellekt, avtomatlashtirish va boshqaruvdagi raqamli evolyutsiya